

(Artikel hämtad från [Stockholm Quality Outlet](#)) (Vissa bildjusteringar har gjorts.)
([Hans Bruno FHT Urval FV](#))

Från flygflottilj till shoppingcentrum

I dag är Barkarby handelsplats ett Mecka för shopping med skvalande musik ur högtalare.

Men för inte så länge sedan var det annat ljud i skällan. Då var det nämligen flygmotorernas muller som fyllde platsen.

Här är historien om Barkarbys flygfält och alla de bevarade byggnaderna som i dag bjuder in till fyndmöjligheter.

Många vet att Stockholm Quality Outlet i Barkarby, ett par mil norr om Stockholm är en av Sveriges största handelsplatser och Sveriges största outlet med omkring 70 butiker med fler än 200 varumärken.

Men alla kanske inte vet att området där Stockholm Quality Outlet idag ligger har en spännande historia som tar avstamp i början av 1900-talet, under en tid då flygmaskiner var en häpnadsväckande uppfinning och shopping var något som bara överklassen sysslade med. Stockholm Quality Outlet är belägen på anrik mark och har en rik kulturhistoria. Genom åren har mängder av verksamheter huserat på fältet. Här är historien om den mark Stockholm Quality Outlet står på – och det liv som utspelat sig där.

Historiens vingslag

Flyget är ett bra exempel på en accelererande teknisk utveckling som fick sin start i och med det industriella samhället. Den första flygningen med ett motordrivet flygplan skedde i USA 1903, då bröderna Wright lyckades flyga 36,5 meter med sitt plan som – rimligt nog – fick namnet The Flyer.

– Bröderna Wright satte griller i huvudet på hela omvärlden. Överallt byggdes det flygplan. Det byggdes i verkstäder, i förråd och till och med i vardagsrum, berättar Åke Lundberg, med drygt 40 års teknisk tjänst i flygvapnet.

Barkarby flygfält, F8, i full glans med interiör från 2:a divisionens hangar. I förgrunden syns flygplanstyp B 5. I dag är denna stora lokal uppdelad i mindre butikslokaler.

I bildens bakgrund syns väderstationen. Den låg belägen uppe på berget bakom bergsplattan och cirka 200 meter öster om tornet.

På H.M. Konungens 81:a födelsedag överlämnas flottiljens fana till flottiljchefen: överstelöjtnant Georg Gärdin. Konungen avslutade besöket med att skriva sitt namn över öppna spisen i officersmässen.

3:e divisionen J9 klara för start.

Första JA 37 landar på Barkarby. I bakgrunden ses Akalla.

Utrikesflygningar

Bara tio år senare hade flygning vuxit sig så stor att man i Järfälla bestämde sig för att öppna ett flygfält. Det flygfältet kom att kallas [Hägerstalunds flygfält](#). Till en början användes fältet bland annat till olika typer av militära övningsflygningar runt Stockholm, men 1919 börjar man med utrikesflygningar för passagerare och post.

Sju år senare, den första juli 1926 slogs armén- och marinens flygkår samman och bildade det första gemensamma svenska flygvapnet. I samband med sammanslagningen tillkom en flygavdelning vid Hägerstalunds flygfält som bytte namn till Barkarby flygfält.

Fanan från Konungen

I samband med att Bromma flygplats invigdes 1936 så flyttades all kommersiell verksamhet dit, vilket innebar att Barkarby flygfält gavs exklusiv tillträdesrätt av flygvapnet.

I Tyskland upprustade man, inte minst flyget, och i Sverige beslöt man att förstärka försvaret med en flygflottilj i Järfälla. Två år senare invigdes *Kungliga Svea Flygflottilj F8 Barkarby*, flygvapnets första jaktflottilj med ett tydligt huvudsyfte: att försvara Stockholms luftrum mot fientliga flyganfall.

– Det är klart att upptrappningen inför andra världskriget starkt påverkade hur den svenska regeringen såg på försvaret, säger Åke Lundberg.

Flygflottiljen F8 erhöll S:t Erik som flottiljemble. Faktum är att det var självaste Hans Majestät Konungen Gustav V som den 6 juni 1939 på Barkarby överlämnade F8:s fana med S:t Erik på. Det var ett tecken på den aktning som *Kungliga Svea Flygflottilj F8* faktiskt innehade.

Bosse Pettersson, före detta mekaniker på F8. hyllar sina tidigare plåtslagare som satt för hand och gjorde allt arbete.

”Världens bästa plåtslagare”

Åren som följde blev flottiljen en central del i det svenska luftförsvaret. Under storhetstiden, på 1950-talet, fanns det 126 militära flygplan av elva olika typer på flottiljen. Upp mot 100 piloter var knutna till flottiljen. För att inte tala om åtskilliga mekaniker, signalister, plåtslagare, tapetserare, skräddare, kockar och sjukpersonal. Det är ingen slump att F8, vid den här tiden, var den enskilt största arbetsgivaren i Järfälla kommun.

– Vi hade världens bästa plåtslagare, de satt nämligen för hand och gjorde allt arbete. Vid besiktning hade de förstoringsglas för att kunna se varenda liten spricka och knackning. Det brukade sägas att britterna var dåliga på sitt jobb i lackering, jämfört med oss svenskar, skrattar Bosse Pettersson, före detta mekaniker på F8.

F8 var populärt. Det var en högaktad arbetsplats, med en betydelsefull uppgift – inrikes och utrikes. För från Barkarby organiserades internationella militära aktioner till länder som Finland, Libanon och Kongo samt en medverkan i projekt till Antarktis. När det var kris i Libanon och Kongo, bestod F8:s uppgifter av att allsidigt stödja insatsen.

Åke Lundberg, före detta robotspecialist på F8, framför en av de välbevarade byggnaderna på Barkarby.

Åke, Bosse och Björn - alla engagerade medlemmar i Kamratföreningen F8 – framför en gammal hangarbyggnad på outlet-området.

Björn och Bosse berättar om de nuvarande butikernas byggnaders historia och om vad som fanns där långt före Stockholm Quality Outlet blev vad det är idag.

Björn framför den gamla flygverkstaden på Stockholm Quality Outlets område.

Bosse i den gamla vaktkuren, bredvid arresten.

Björn och Bosse tillsammans på Stockholm Quality Outlets område, som det ser ut idag.

F8 var en av flygvapnets största flottiljer

Flottiljens jaktdivisioner avvecklades under 1961 - 62. I stället tillkom två luftvärnsrobotdivisioner och flottiljen omorganiserades till flygkår.

Flygaktiviteten avtog dock inte, en livlig flygverksamhet fortsatte med bland annat transportflyg och räddningshelikoptrar. I 13 år fortsatte flygkåren, innan man 1974 beslutade att lägga ned även den.

30:e juni 1974 avvecklas den resterande verksamheten på F8, på permanent basis. Flygfältet kvarstår som krigsbas i flygvapnets krigsorganisation och Barkarby flygfält börjar öppnas upp för allmänheten.

– När vi ser tillbaka på tiden med F8, bör det också sägas att F8 fick representera flygvapnet vid utländska besök. Lord Mountbatten, då Englands ÖB, för att nämna någon (Lord Mountbatten var farbror till Prins Philip, Duke of Edinburgh, och är en av karaktärerna i Netflix succéserie "The Crown").

Kända värnpliktiga har också vandrat genom korridorerna på F8. Både Kurre Hamrin och Povel Ramel gjorde sin värnplikt här, berättar Bosse Pettersson.

Ett fotomontage från förr och nu på Barkarby. Tre Sk 15 av typ Klemm 35, som användes som skolflygplan i flygvapnet 1940 -4 9.

Ett fotomontage på hur det kan ha sett ut på Barkarby.

En tanke om hur det kan ha sett ut vid entrén på Stockholm Quality Outlet.

Där Timberland idag ligger kan det ha utspelat sig helt andra scener förr.

Många byggnader bevarade

Till berättelsen bör dock tilläggas att en eras slut innebär en ny eras början.

I och med den militära avvecklingen kunde Järfälla kommun börja planera för en helt ny stadsdel. En stadsdel som kom att kallas Barkarbystaden.

Inom flottiljområdet finns i dag ett stort antal byggnader bevarade från F8-epoken såsom kanslihuset, officersbostaden, kadettförläggningen, kaserner, underbefälsmässen, värnplikts- och enskilda matsalen och sjukhuset.

Flera av dessa byggnader finns på området för Stockholm Quality Outlet.

Samtliga byggnader med gulputsad fasad är kulturminnesskyddade. Bland fastigheterna finns tio byggnader som ursprungligen använts för flygflottiljen.

De är uppförda mellan 1939 och 1943 i sann funktionalistisk stil. En kulturhistorisk bedömning har gjorts av Järfälla kommuns kultursekreterare i samråd med dåvarande stadsarkitektkontor. Av byggnaderna har följande högt bevarandevärde:

Bosse Pettersson framför lastkajen på gamla verktygsförrådet där han fick hämta ut sin k-pist.

Det gamla flygförrådet.

Flygförrådet (i dag: Kavat och f.d. Odd Molly)

Här expedierades all utrustning till flyg-, signal-, intendentur-, bygg- och sjukvårdsmaterial som kom till flottiljen. Där förvarades handeldvapen, ammunition samt standard- och specialverktyg.

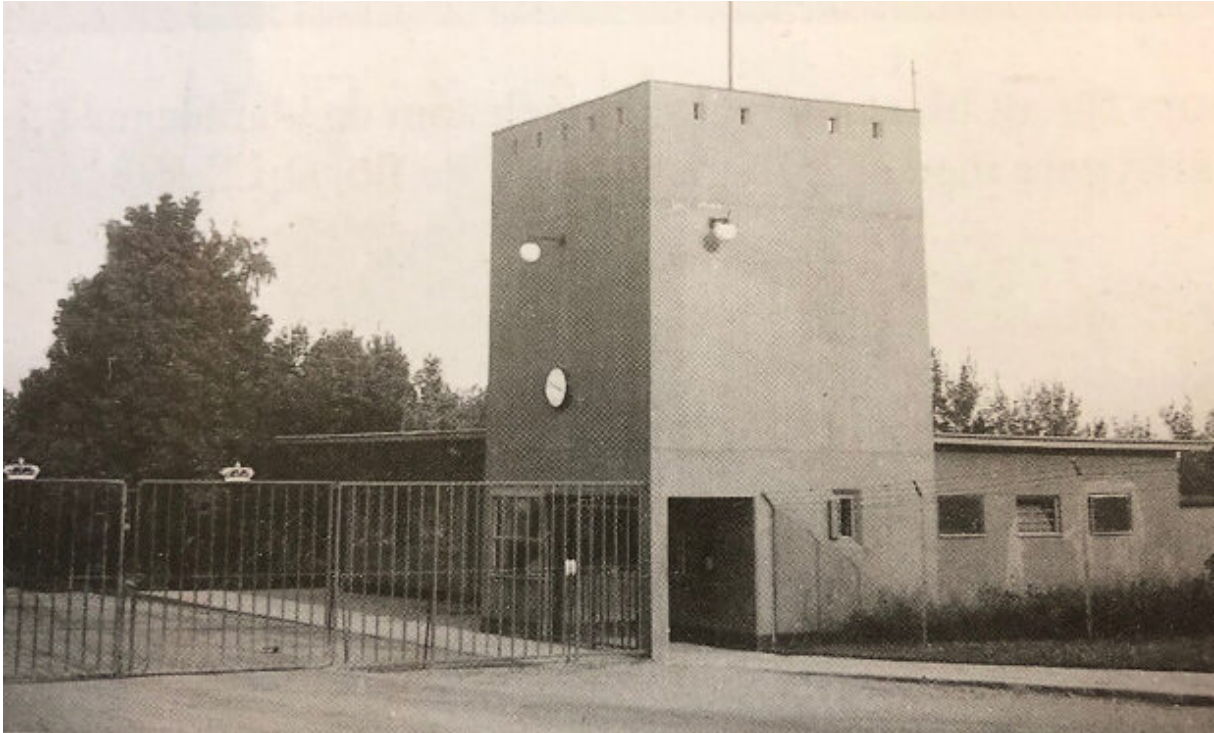
Det var i denna byggnad Bosse fick hämta ut sin första kulsprutepistol. En grönlackerad M/45 Carl Gustaf. Bosse fick köpa ett eget hänglås till sitt skåp, för att låsa in sin k-pist. Eftersom vapnen förvarades i de värnpliktigas egna skåp.

Ammunitionen för flygvapnet förvarades dock ute på fältet i särskilda vapenkassuner. I flygförrådet fanns också verkstad för säkerhetsmateriel och fallskärmspackning samt en personalbostad.

Byggnaden byggdes om för Stockholm Quality Outlet 1997-98.

Bosse Pettersson ser tillbaka på, och minns gamla, historier från F8:s glansdagar framför arrestvakten.

Vakt- och arrestbyggnaden byggdes 1938. Fotot är från 1951.

Gamla vakt och arrestbyggnaden i dag.

Vakt- och arrestbyggnaden

Vakt- och arrestbyggnaden har huserat många aktiviteter, men under de senaste decennierna har det främst varit en plats där besökare till Stockholm Quality Outlet kan få sig en bit mat.

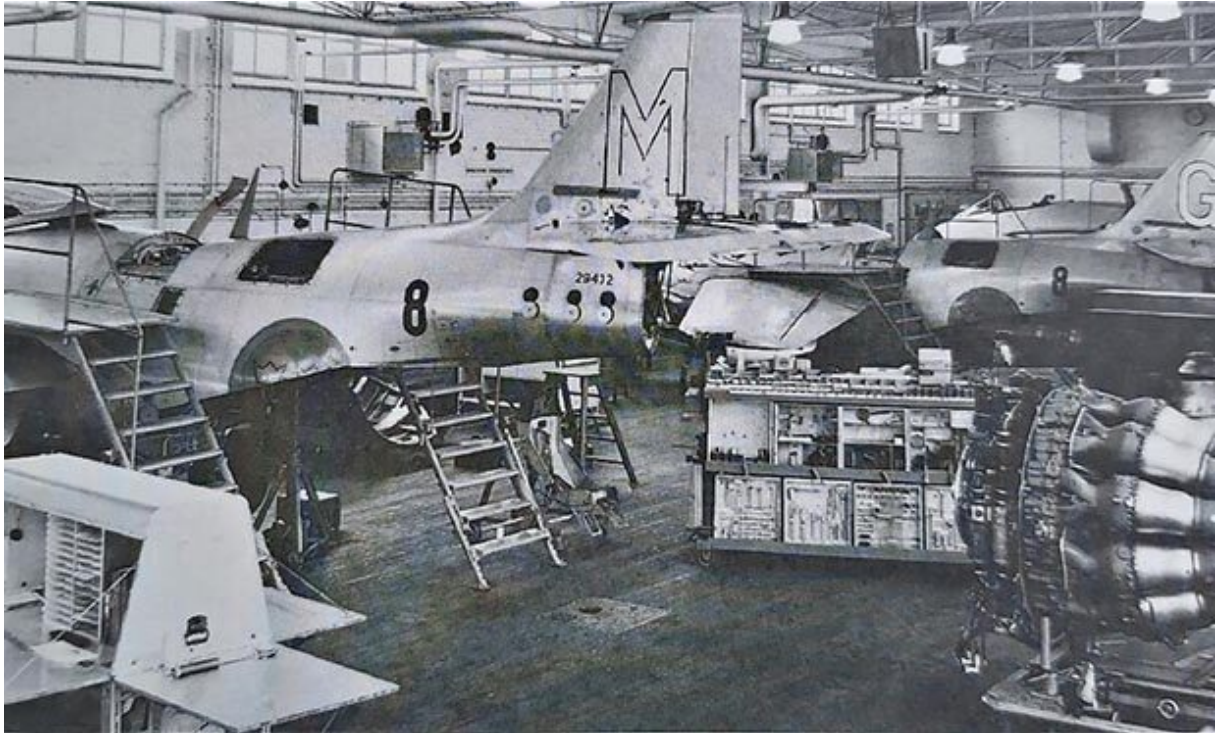
Vakt- och arrestbyggnaden påbörjades 1938 och stod klart 1939. Tornet tillkom efter ombyggnad 1943. I över 35 år var det platsen där vakt- och brandberedskapsstyrkan höll till. Här tjänstgjorde både flottiljpoliser och värnpliktiga. Men det var också i denna byggnad som arresten fanns. Kanske var det någon som hade busflugit? Eller någon som hade varit på stan och busat? För så var det faktiskt: tydliga riktlinjer fanns för vilka regler som gällde. Riktlinjerna var där för att följas. Om de inte följdes fick man kasernförbud eller i svårare fall sitta i buren under uppsyn av vaktstyrkan.

På andra sida av vägen (idag en del av Ikeas parkering) fanns den nu rivna brandstationen med brand-, ambulans- och räddningsbilar. Mot flottiljvakten fanns också en – nu riven – kasern (K 5) från 1946, där vakt- och brandberedskapspersonalen var förlagda.

Ombyggd för Stockholm Quality Outlet 1997 - 98.

Åke Lundberg framför robotverkstaden där han jobbade.

Flygverkstaden där det utfördes tillsyn och reparationer på flottiljens drygt 120 flygplan.

Flygverkstaden inhyser i dag bland annat Lexingtonbutiken.

Garageportar på innergården på gamla flygverkstaden.

Skenor för stora portar, på gaveln på gamla flygverkstaden.

Flygverkstaden (i dag: Clarks, Headspot, Lexington & Levi's)

Flygverkstaden byggdes under samma period som vakt- och arrestbyggnaden, 1938 - 1939. I denna byggnad utfördes tillsyn och större reparationer på flottiljens drygt 120 flygplan, av elva olika typer.

In i flottiljverkstaden för tillsyn togs bland annat propellerflygplan som J8 Gloster Gladiator, J9 Republic Seversky EP-1, J22 FFVS, J28B De Havilland Vampire (jaktflottiljens första jetplan), SAAB J29 "Tunnan" och det brittiska J34 Hawker Hunter. Mellan 1956 - 1962 genomgick helikoptrarna HKP3, HKP4, transportflygplan samt Rb 68 också materiell tillsyn i flygverkstaden.

Efter F8:s nedläggning – 1973 - 91 – fanns flygvapnets film- och tv-studio i den södra halvan av byggnaden, liksom Ostermans Aero AB med sin helikopterverksamhet i den norra halvan, 1975 - 97.

Ombyggd för Stockholm Quality Outlet 1997 - 98.

Bilverkstaden/garage (i dag: Mangal)

I slutet av 30-talet, efter en rejäl satsning på flygflottiljen F8, byggdes denna byggnad som inrymde både bilverkstad och garage. Här utfördes service och reparationer på flottiljens, Flygstabens och Flygfövaltningens stora antal fordon såsom personbilar, lastbilar, bussar, specialfordon, kraft- och beredskapsaggregat. När nytt garage uppfördes på annan plats blev hela byggnaden bil- och däckverkstad samt smörj- och tvätthall.

Ombyggd för Stockholm Quality Outlet 1997 - 98.

Mässbyggnaden förr.

Mässbyggnaden i dag.

Underofficersmässen

Efter ritningar av arkitekt Ture Sellman 1941, lät man bygga underofficersmässen. En byggnad med bostäder för ogifta underofficerare mellan 1943 och 1974, där de intog sina måltider och kaffepauser. Större fester för underofficerarna hölls också här. De första åren präglades av en strikt hierarkisk struktur, där mässarna var uppdelade i de olika befälsgrupperna. Det lättades dock upp på 1980-talet.

Motorboken från 2020.

Motorboken (i dag: Vagabond)

När denna byggnad uppfördes, 1942 - 43, fanns endast den högre delen av denna byggnad. I detta hus provkördes kolmotorerna till flygplan som J8 Gloster Gladiator, J9 Republic Seversky EP-1 och J22 FFVS efter större reparationer och tillsyn i flottiljverkstaden. Den lägre delen av detta gula hus tillkom 1997 - 98 då det byggdes om för Stockholm Quality Outlet.

Panncentralen försåg byggnaderna runt flottiljverkstaden med värme och varmvatten.

Genom åren har bland annat Delicato haft butik i gamla panncentralen.

Panncentralen (i dag: vakant lokal, tidigare: Delicato)

I denna byggnad låg flottiljverkstadens panncentral. Panncentralen fyllde en ytterst viktig funktion i och med att den försåg byggnaderna runt flottiljverkstaden med värme och varmvatten. I den andra panncentralen, som låg i flottiljområdet, producerades värme och varmvatten till flottiljområdets övriga byggnader och hangarer. Byggnaden byggdes 1938 - 39.

Ombyggt för Stockholm Quality Outlet 1997 - 98.

Hangaren vid gamla infarten till flygflotilljen byggdes 1998 och i dag hittar man bland annat Gant-butiken här.

Huvudentrén för Stockholm Quality Outlet byggdes 2016 och i den hangarbyggnaden finns i dag Hugo Boss och Tommy Hilfiger.

Hangarbyggnaden

I den allra första hangarbyggnaden går det i dag att hitta Husqvarna Concept store. Den ligger inte på Stockholm Quality Outlets område men i anslutning till, på Barkarby handelsplats.

I den byggnaden fanns Hangar 1, och den Första jaktdivisionen. De hangarliknande byggnaderna på SQO där till exempel Gant-butiken huserar är byggd 1998, medan den andra hangarliknande byggnaden, i andra änden av Stockholm Quality Outlet, är byggd 2016. I den huserar i dag Hugo Boss och Tommy Hilfiger.

En av de tre krokarna finns i väggen mitt emot Levis-butiken. Ytterligare en krok finns på gamla flygverkstad.

Tre krokar

Utplacerat på Stockholm Quality Outlet finns tre massiva krokar på fasader runt omkring området. Vad de var till för, är för oss ett mysterium. Det har visat sig vara en svårknäckt nöt, och därför skulle vi som arbetar på Barkarby tycka att det var roligt om ni som handlar hos oss kunde hjälpa oss med det. Kanske vet du mer än vi? Hör gärna av dig till oss om du har svar på denna gåta.

Lite kuriosa är att omslagsbilden på ABBA:s album Arrival är fotat i en Bell 47-helikopter, ute på flygfältet här i Barkarby.

Abbas skiva Arrival från 1976.

Kungliga Svea Flygflottilj F8 Kamratförening

Efter nedläggningen av flygflottiljen F8 uppstod ett vakuum. Det fanns en enorm kunskap om flygflottiljen – en arbetsplats som betytt så mycket för så många – och man bestämde sig för att 36 år av intensiv flygverksamhet inte skulle vara ett minne blott. Därför upprättades Kungliga Svea Flygflottilj F8 Kamratförening. En förening som ska vårda, stärka och utveckla samhörighet, kamratskap och det goda förhållandet som alltid funnits mellan militär, civil och värnpliktig personal.

Föreningen har för till syfte att vårda Kungliga Svea Flygflottiljs traditioner. Det är en ideell förening som verkar för kontakt mellan försvaret och medlemmarna. Man främjar härigenom kunskaperna om försvaret och blir en del av försvarets upplysningssystem. Föreningen ska vidare utgöra en länk mellan medlemmarna, försvaret och Järfälla-bygden.

Som medlem i kamratföreningen behöver du inte ha jobbat på F8. Är du allmänt intresserad av flyg, försvar och militärhistoria är du också välkommen!

[Vill du veta mer, se här!](#)

Namn: Bo Pettersson

Bakgrund: Spenderade nästan 16 år på F8 och därefter 30 år i Järfälla kommun, inom fritidssektorn. Bosse besitter gedigen erfarenhet från föreningsliv. Han har varit förbundstränare i hockey och har ett brinnande intresse för idrott. När Stockholmsidrottsförbund fyllde 100 år belönades han med *dess högsta utmärkelse med tjänstemedalj i guld*.

Ålder: 87 år.

Gör idag: Suttit som kassör i mer än 20 år för kamratföreningen F8:s räkning, samt suttit i styrelsen i 25 år.

Gjorde då: Kom hit som flygsoldat 11:e november 1953 och muckade den 11:e december 1954. Bosse inledde på anmodan sin tid som civil den 13:e december 1954. Faktum är att F8 var en av de största arbetsgivarna i regionen. Bosse arbetade som bilmekaniker och bilelektriker under hela storhetstiden, ända fram till 1969. Det var en yrkesroll som inte kunde underskattas, i och med att bilarna som lämnade flottiljen förväntades täcka stora områden över landet. Bosse hann också vara med att vara ordförande i lokala facket och ledamot av F8 företagsnämnd.

Det säger andra: "Det är en man med en sällsynt erfarenhet från föreningsliv. Att driva en ideell förening med en man som Bosse är ganska lätt." *Björn Kristoffersson, ordförande för Kamratföreningen F8.*

Namn: Åke Lundberg

Bakgrund: Har ett genuint intresse för flygplan och har alltid fascinerats av mekaniken i dem. Hans första kontakt med flygvapnet var år 1950 vid F4 i Östersund. Intresset och kunskapen intensifierades under åren på Sveriges mäktigaste flygflottilj.

Ålder: 87 år.

Gör idag: Engagerad medlem i Kamratföreningen F8. En förening som verkar för att utbilda om, och bevara minnet av, flygflottiljen.

Gjorde då: F8 hade två luftvärnsrobotdivisioner för att – med missiler – försvara Sverige mot potentiella fiender. Hela Sveriges södra kust var utrustat med robotar och Åke ansvarade för att den avdelningen höll högsta kvalitet. Ända sedan 1965 har han varit direkt involverad i Barkarbys utveckling i någon mån. Han var den siste militära chefen på Barkarby, som tillsammans med fem värnpliktiga höll flygplatsen öppen för militärt flyg. Därefter kom han att arbeta med fältet för kommunens räkning, hela vägen in på 2010-talet.

Det säger andra: "Det Åke inte vet om flygplan är inte värt att veta." *Björn Kristoffersson, ordförande för Kamratföreningen F8.*

Läs mer om F 8:

[FHT hemsida.](#)

[Kungl Svea Flygflottilj F 8 Barkarbys minnessida.](#)